

КАНСТЫТУЦЫЯ (АСНОЎНЫ ЗАКОН) САЮЗА СОВЕЦКІХ СОЦЫЯЛІСТЫЧНЫХ РЭСПУБЛІК

Па прадастаўленню мясцовай камісіі палаты рашаюць або прызначаць паўнамоцтва, або касіраваць выбары асобных дэпутатаў.

Артыкул 51. Вархоўны Совет СССР назначае, калі ён палічыць неабходным, следчыя і рэвізійныя камісіі па любому пытанню.

Усе ўстановы і службовыя асобы абавязаны выконваць патрабаванні гэтых камісій і прадастаўляць ім неабходныя матэрыялы і дакументы.

Артыкул 52. Дэпутат Вархоўнага Совета СССР не можа быць прыцягнут да судовай адказнасці або арыштаваны без згоды Вархоўнага Совета СССР, а ў перыяд, калі ён сесіі Вархоўнага Совета СССР, — без згоды Прэзідыума Вархоўнага Совета СССР.

Артыкул 53. Па сканчэнні паўнамоцтваў або пасля дзятэрміновага роспуску Вархоўнага Совета СССР Прэзідыум Вархоўнага Совета СССР захоўвае сувязь паўнамоцтваў аж да ўтварэння новавыбраным Вархоўным Советам СССР новага Прэзідыума Вархоўнага Совета СССР.

Артыкул 54. Па сканчэнні паўнамоцтваў або ў выпадку дзятэрміновага роспуску Вархоўнага Совета СССР Прэзідыум Вархоўнага Совета СССР назначае новыя выбары ў тэрмін не больш двух месяцаў з дня сканчэння паўнамоцтваў або роспуску Вархоўнага Совета СССР.

Артыкул 55. Новавыбраны Вархоўны Совет СССР скліваецца Прэзідыумам Вархоўнага Совета СССР рашаючага складу не пазней, як праз месяц пасля выбараў.

Артыкул 56. Вархоўны Совет СССР утварае на сумесным паседжанні абодвух палат Урад СССР — Совет Народных Камісараў СССР.

РАЗДЕЛ IV

Вышэйшыя органы дзяржаўнай улады саюзных рэспублік

Артыкул 57. Вышэйшым органам дзяржаўнай улады Саюзнай рэспублікі з'яўляецца Вархоўны Совет Саюзнай рэспублікі.

Артыкул 58. Вархоўны Совет Саюзнай рэспублікі выбіраецца грамадзянамі рэспублікі тэрмінам на чатыры гады. Нормы прадастаўлення ўстаўляюцца Канстытуцыяй саюзных рэспублік.

Артыкул 59. Вархоўны Совет Саюзнай рэспублікі з'яўляецца адзіным законодаўчым органам рэспублікі.

Артыкул 60. Вархоўны Совет Саюзнай рэспублікі:

- а) прымае Канстытуцыю рэспублікі і ўносіць у яе змены ў адпаведнасці з артыкулам 16 Канстытуцыі СССР;
- б) зацвярджае Канстытуцыю аўтаномных рэспублік, якія знаходзяцца ў яе складзе, і вызначае граніцы іх тэрыторый;
- в) зацвярджае народна-гаспадарчы план і бюджэт рэспублікі;
- г) карыстаецца правам амністыі і памілавання грамадзян, асуджаных судовымі органамі Саюзнай рэспублікі.

Артыкул 61. Вархоўны Совет Саюзнай рэспублікі выбірае Прэзідыум Вархоўнага Совета Саюзнай рэспублікі і складаецца: старшыні Прэзідыума Вархоўнага Совета Саюзнай рэспублікі, яго намеснікаў, сакратара Прэзідыума і членаў Прэзідыума Вархоўнага Совета Саюзнай рэспублікі.

Паўнамоцтва Прэзідыума Вархоўнага Совета Саюзнай рэспублікі вызначаюцца Канстытуцыяй Саюзнай рэспублікі.

Артыкул 62. Для вызвалення пасаджаных Вархоўны Совет Саюзнай рэспублікі выбірае свайго старшыню і яго намеснікаў.

Артыкул 63. Вархоўны Совет Саюзнай рэспублікі ўтварае Урад Саюзнай рэспублікі — Совет Народных Камісараў Саюзнай рэспублікі.

РАЗДЕЛ V

Органы дзяржаўнага кіравання Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік

Артыкул 64. Вышэйшым выканаўчым і распарадчым органам дзяржаўнай улады Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік з'яўляецца Совет Народных Камісараў СССР.

Артыкул 65. Совет Народных Камісараў СССР адказны перад Вархоўным Советам СССР і яму падсправаздачны, а ў перыяд паміж сесіямі Вархоўнага Совета — перад Прэзідыумам Вархоўнага Совета СССР, якому падсправаздачны.

Артыкул 66. Совет Народных Камісараў СССР выдае паставы і распараджэнні на аснове і ў выкананне дзейных законаў і праварае выкананне.

Артыкул 67. Паставы і распараджэнні Совета Народных Камісараў СССР абавязковы да выканання на ўсёй тэрыторыі СССР.

Артыкул 68. Совет Народных Камісараў СССР:

- а) яднае і накіроўвае работу агульнасаюзных і саюзна-рэспубліканскіх Народных Камісарыятаў СССР і іншых падпарадкаваных яму гаспадарчых і культурных устаноў;
- б) прымае меры па ажыццэўленню народна-гаспадарчага плана, дзяржаўнага бюджэта і ўмацаванню крыўтна-графшовай сістэмы;
- в) прымае меры па забяспечанню грамадскага парадку, абароне ітарсаў дзяржавы і аховы правоў грамадзян;

(ПРАЦЯГ)

- а) ажыццяўляе агульнае кіраўніцтва ў галіне зносінаў з замежнымі дзяржавамі;
- б) вызначае штогадовыя квантэнты грамадзян, які падлігаюць прызыву на сапраўдную вайсковую службу, кіруе агульным оудаўніцтвам узброеных сілаў краіны;
- в) утварае, у выпадку неабходнасці, спецыяльныя камітэты і галоўныя кіраўніцтвы пры Совете Народных Камісараў СССР па справах гаспадарчага, культурнага і абароннага будаўніцтва;

Артыкул 69. Совет Народных Камісараў СССР мае права па галінах кіравання і гаспадаркі, аднесеных да камітэтаў ЦСР, прышыняць паставы і распараджэнні Совету Народных Камісараў Саюзных рэспублік і адмяняць загады і інструкцыі Народных Камісараў СССР.

Артыкул 70. Совет Народных Камісараў СССР утвараецца Вархоўным Советам СССР у складзе: Старшыні Совета Народных Камісараў СССР; Намесніка старшыні Совета Народных Камісараў СССР; Старшыні Дзяржаўнай панававай камісіі СССР; Старшыні Камісіі саюзаў кантролю; Народных Камісараў СССР; Старшыні Камітэта загатовак; Старшыні Камітэта па справах мастацтваў; Старшыні Камітэта па справах вышэйшай школы.

Артыкул 71. Урад СССР або Народны Камісар СССР, да якіх зварнута запытанне дэпутата Вархоўнага Совета СССР, абавязаны не больш як у трохдзённы тэрмін даць вусны або пісьмовы адказ у аднаведнай палатце.

Артыкул 72. Народны Камісары СССР кіруюць галінамі дзяржаўнага кіравання, якія уваходзяць у кампетэнцыю СССР.

Артыкул 73. Народны Камісары СССР выдаюць у межах кампетэнцыі апавадных Народных Камісарыятаў загады і інструкцыі па падставе і ў выкананне дзейных законаў, а таксама паставы і распараджэнні Совета Народных Камісараў СССР і правараюць іх выкананне.

Артыкул 74. Народны Камісарыяты СССР з'яўляюцца або агульнасаюзнымі або саюзна-рэспубліканскімі.

Артыкул 75. Агульнасаюзны Народны Камісарыят кіруе даручанай ім галінай дзяржаўнага кіравання на усёй тэрыторыі СССР або непасрэдна або праз органы, якія ім назначаюцца.

Артыкул 76. Саюзна-рэспубліканскія Народны Камісарыяты кіруюць даручанай ім галінай дзяржаўнага кіравання, як правіла, праз аднаіменныя Народны Камісарыяты саюзных рэспублік і кіруюць непасрэдна толькі пэўнай абмяжовавай колькасцю прадпрыемстваў па спісу, які зацвярджаецца Прэзідыумам Вархоўнага Совета СССР.

Артыкул 77. Да агульнасаюзных Народных Камісарыятаў адносяцца Народны Камісарыяты:

- Абароны;
- Замежных спраў;
- Замежнага гандлю;
- Шляхоў зносінаў;
- Сувязі;
- Военна-транспарта;
- Дзяржаўнай прамысловасці;
- Абароннай прамысловасці.

Артыкул 78. Да саюзна-рэспубліканскіх Народных Камісарыятаў адносяцца Народны Камісарыяты:

- Харчовай прамысловасці;
- Дэткай прамысловасці;
- Лясной прамысловасці;
- Земляробства;
- Зернавых і жывёлагадоўчых саўгасаў;
- Фінансаў;
- Унутранага гандлю;
- Унутраных спраў;
- Юстыцыі;
- Аховы здароўя.

РАЗДЕЛ VI

Органы дзяржаўнага кіравання саюзных рэспублік

Артыкул 79. Вышэйшым выканаўчым і распарадчым органам дзяржаўнай улады Саюзнай рэспублікі з'яўляецца Совет Народных Камісараў Саюзнай рэспублікі.

Артыкул 80. Совет Народных Камісараў Саюзнай рэспублікі адказны перад Вархоўным Советам Саюзнай рэспублікі і яму падсправаздачны, а ў перыяд паміж сесіямі Вархоўнага Совета Саюзнай рэспублікі — перад Прэзідыумам Вархоўнага Совета Саюзнай рэспублікі, якому падсправаздачны.

Артыкул 81. Совет Народных Камісараў Саюзнай рэспублікі выдае паставы і распараджэнні на аснове і ў выкананне дзейных законаў СССР і Саюзнай рэспублікі, паставы і распараджэнні Совета Народных Камісараў СССР і праварае іх выкананне.

Артыкул 82. Совет Народных Камісараў Саюзнай рэспублікі мае права прышыняць паставы і распараджэнні Совету Народных Камісараў аўтаномных рэспублік і адмяняць паставы і распараджэнні выканаўчых камітэтаў саветаў дэпутатаў працоўных краёў, абласцей і аўтаномных абласцей.

Артыкул 83. Совет Народных Камісараў Саюзнай рэспублікі ўтвараецца Вархоўным Советам Саюзнай рэспублікі ў складзе:

Старшыні Совета Народных Камісараў Саюзнай рэспублікі;
Намеснікаў старшыні;
Старшыні Дзяржаўнай панававай камісіі;
Народных камісараў:

- Харчовай прамысловасці;
- Дэткай прамысловасці;
- Лясной прамысловасці;
- Земляробства;
- Зернавых і жывёлагадоўчых саўгасаў;
- Фінансаў;
- Унутранага гандлю;
- Унутраных спраў;
- Юстыцыі;
- Аховы здароўя;
- Асветы;
- Мясцовай прамысловасці;
- Комунальнай гаспадаркі;
- Соцыяльнага забяспечання;
- Упаўнаважанага Камітэта загатовак;
- Начальніка Кіраўніцтва па справах мастацтваў;
- Упаўнаважанага агульнасаюзных Народных Камісарыятаў.

Артыкул 84. Народныя Камісары Саюзнай рэспублікі кіруюць галінамі дзяржаўнага кіравання, якія уваходзяць у кампетэнцыю Саюзнай рэспублікі.

Артыкул 85. Народныя Камісары Саюзнай рэспублікі выдаюць у межах кампетэнцыі адпаведных Народных Камісарыятаў загады і інструкцыі па падставе і ў выкананне законаў СССР і Саюзнай рэспублікі, паставы і распараджэнні Совета Народных Камісараў СССР і Саюзнай рэспублікі, загады і інструкцыі саюзна-рэспубліканскіх Народных Камісарыятаў СССР.

Артыкул 86. Народныя Камісарыяты Саюзнай рэспублікі з'яўляюцца саюзна-рэспубліканскімі або рэспубліканскімі.

Артыкул 87. Саюзна-рэспубліканскія Народны Камісарыяты кіруюць даручанай ім галінай дзяржаўнага кіравання, падпарадкоўваючыся як Совету Народных Камісараў Саюзнай рэспублікі, так і адпаведнаму саюзна-рэспубліканскаму Народнаму Камісарыяту СССР.

Артыкул 88. Рэспубліканскія Народны Камісарыяты кіруюць даручанай ім галінай дзяржаўнага кіравання непасрэдна Совету Народных Камісараў Саюзнай рэспублікі.

РАЗДЕЛ VII

Вышэйшыя органы дзяржаўнай улады аўтаномных совецкіх соцыялістычных рэспублік

Артыкул 89. Вышэйшым органам дзяржаўнай улады Аўтаномнай рэспублікі з'яўляецца Вархоўны Совет АССР.

Артыкул 90. Вархоўны Совет Аўтаномнай рэспублікі выбіраецца грамадзянамі рэспублікі тэрмінам на чатыры гады па парках прадастаўлення, якія ўстаўляюцца Канстытуцыяй Аўтаномнай рэспублікі.

Артыкул 91. Вархоўны Совет Аўтаномнай рэспублікі з'яўляецца адзіным законодаўчым органам АССР.

Артыкул 92. Кожная Аўтаномная рэспубліка мае сваю Канстытуцыю, якая ўлічвае асаблівасці Аўтаномнай рэспублікі і якая пабудавана ў поўнай адпаведнасці з Канстытуцыяй Саюзнай рэспублікі.

Артыкул 93. Вархоўны Совет Аўтаномнай рэспублікі выбірае Прэзідыум Вархоўнага Совета Аўтаномнай рэспублікі і ўтварае Совет Народных Камісараў Аўтаномнай рэспублікі, згодна сваёй Канстытуцыі.

РАЗДЕЛ VIII

Мясцовыя органы дзяржаўнай улады

Артыкул 94. Органамі дзяржаўнай улады ў краях, абласцях, аўтаномных абласцях, акругах, раёнах, гарадах, сёлах (станцыях, вёсках, хутарах, кішлаках, аулах) з'яўляюцца Саветы дэпутатаў працоўных.

Артыкул 95. Краёвыя, абласныя, аўтаномных абласцей, акруговыя, раённыя, гарадскія, сельскія (станцыя, вёска, хутар, кішлак, аула) Саветы дэпутатаў працоўных выбіраюцца адпаведна працоўнымі краям, вобласцям, аўтаномнай вобласцю, акругам, раёнам, гарадам, сёлах тэрмінам на два гады.

Артыкул 96. Нормы прадастаўлення ў Саветы дэпутатаў працоўных вызначаюцца Канстытуцыяй саюзных рэспублік.

Артыкул 97. Саветы дэпутатаў працоўных кіруюць дзейнасцю падпарадкаваных ім органаў кіравання, забяспечваюць ахову дзяржаўнага парадку, выкананне законаў і ахову правоў грамадзян, кіруюць мясцовым гаспадарчым і культурным будаўніцтвам, устаўляюць мясцовы бюджэт.

Артыкул 98. Саветы дэпутатаў працоўных прымаюць рашэнні і даюць распараджэнні ў межах правоў, прадастаўленых ім законамі СССР і Саюзнай рэспублікі.

Артыкул 99. Выканаўчым і распарадчым органамі краёвых, абласных, аўтаномных абласцей, акруговых, раённых, гарадскіх і сельскіх Саветаў дэпутатаў працоўных з'яўляюцца выканаўчыя камітэты, якія выбіраюцца ім і складаюцца: старшыні, яго намеснікаў, сакратара і членаў.